

valjda, nije bila autorova name-
ra), praćenje toka romana. To
što je Racković roman podelio u
poglavlja POSTAN NEDELJNI
RUČAK i CARSKI DRUMOVI,
PREMA MORU, i potonji razbio
u pet krugova, u koje zadiru do-
gađaji iz prvog poglavlja i tako
drže kontinuitet, čitaocu ne omo-
gućava previše lagodnosti i in-
telektualnog komoditeta, jer se
brojne ličnosti KOKOŠJEG SLE-
PILA razmnožavaju gotovo prostom
deobom, pa ih je veoma teško
držati na okupu, u svesti i
punoj pažnji.

KOKOŠJE SLEPILO se odvi-
ja poput korova kojem se ne mo-
že predvidjeti mesto gde će nići
i zacariti, priča buja, junaci se
množe, bezglavo ulećući u pripo-
vedanje, da bi, bez trajnijeg op-
ravdanja, najednom, poput zvez-
de repatice, nestali, zgasili. Pri-
ča se nastavlja bez njih kao i da
su prisutni, jer, često, mnogi od
njih nisu ni bili neophodni da bi
se nevolje Talijančićevih množi-
le, pri čemu supružnici imaju
različite i brojne glavobolje, dok
njihova uzdanica, Vuk, ima od-
ređen, jasan i pravolinijski cilj:
obljubiti, u tišini, majčinu prijat-
eljicu, postati kelner i zgrnuti
pare.

I mada se mnogi baškare vr-
ludajući kroz KOKOŠJE SLEPI-
LO, otežavajući čitaocu da ih sa-
bere i pohvata, Racković uspeva
da ih drži na okupu i uzdi, uvodi
i izvodi s Leposelskih vidika i
hatara, lako, gotovo ležerno,
iako, povremeno, neki likovi pre-
laze u svere knjiškog i neuverljiv-
og. Autor oseća kada nit pripo-
vedanja počinje da se tanji, pre-
teći da raskine vezu s čitaocem,
i kada ovaj otupljuje na nove im-
pulse, i tada pišakca s injekci-
jama humora koji svojom priro-
dnošću i okretnošću uspeva da
prikrije stvaralačke neravnine
KOKOŠJEG SLEPILA.

Ispisujući KOKOŠJE SLE-
PILO Racković je sledio, ili činio
sve da tako izgleda, tok svesti,
asocijacija, mehaničko pisanje,
nadovezivanje, govorio o zbiva-
njima koja se dešavaju dok ih
opisuje, vraćao se u prošlo, hit-
tao napred, okolišio, vraćao se
na već viđeno i pročitano, ubriz-
gavao znatne doze humora i so-
kove iskustva, detaljisao do is-
crpljivanja, nastojao da se dopa-
dne, pokadšto gubio meru, ali us-
pevao da svojski zagolica čitao-
ca i da ga navede da knjigu pro-
čita do kraja, čak i da se iznova
vraća na pojedine stranice.

Sve je, na izgled, u Racković-
ćevom književnom postupku ha-
otično, ali taj izgled vara, jer je
autor sve, do detalja isplanirao,
kanališući i priliv asocijacija, pa
i samu mehaniku pisanja, koja
se takvoj sistematizaciji, a i sv-
koj drugoj, jasno opire. Racko-
vić vlada književnim zanatom
onolikom spretnošću i poznav-
anjem koliko mu je u datom tre-

nutku potrebno, i mada KOKOŠ-
JE SLEPILO nije roman koji će
se, bez mulke, naći na ishitrenim
listama hit-knjige sezone, zasigurno
je da će ga mnogi čitalac po-
tražiti i kada margine uveliko
počinje da osvaja i grize žuta bo-
ja vremena.

**DRAGO ŠTAMBUK: »ANTI-
NOY & mangal«,**
Čakavski sabor, Split 197.
Piše: Zdravko Krstanović

Svojim temeljnim usmjere-
njem u drugoj zbirci pjesama,
Drago Štambuk se iskazuje kao
stvaralac sklon zatvorenoj for-
mi, konciznosti, sabranom i cize-
liranom jeziku. Posrijedi je nas-
tojanje da se stihovi maksimalno
ogole, usredsrede, ujezgre, li-
še verbalnog gomilanja. Unutar-
nje bogatstvo otkriva se, para-
doksalno, u svodenju, u strogos-
ti, u sažimanju koje isključuje
svaku narativnost. Težeći posve-
mašnjoj čistoti, autor se okreće
i arhaičnim i dijalektalnim jezič-
kim vrelima. Mada se ponekad
zadovolji začudnošću samog di-
jalekta (kao u pjesmi *Nezafal*),
Štambuk, u suštini, dijalektalne
potencijale koristi na autentičan
način, preoblikujući ih u cjelini
teksta. Njegov je pristup dijalek-
tu dakle, opravdan i djelotvoran,
i može se uporediti s Nastasije-
vićevim vaskrsavanjem drevnih
jezičkih zona. Dijalektalno je ov-
dje samo materijal koji, u novom
kontekstu, gubi raniju funkciju.
Jezik jedne regije, preobražen u
pjesničkom tekstu, stiče opštiju,
univerzalnu moć. U relacijama
hrvatske poezije u kojoj je dija-
lektalno znao biti zamjena kreativ-
ne afirmisanje svojevrsne pastora-
le, Štambukovo pjevanje pred-
stavlja nesumnjivo originalan,
nov prinos. To je pjevanje ute-
meljeno u modernitetu, a ne u
tradicionalističkim, lispisanim
prostorima.

Stoga forma Štambukove
pjesme uglavnom se odriče izri-
čitog iskaza, opštih spoznanja,
uvriježenog poetskog rekvizitari-
ja, te nam se obraća, prevashod-
no, kao jezičko očiđenje, kao
osamostaljena, nesvodljiva tvo-
revina. Njenu prirodu pjesnik
određuje vlastitim stihovima:

*Staviš li je pod ključ
kroz ključanicu izaići će.*

Pjesnik, očevito, preferira flu-
idnost riječi, njen unutarnji na-
boj, hoteći je učiniti neulovljiv-
om, izmičućom. Stoga se njego-
vo pjevanje zasniva na višeznač-
nosti, na ukrštaju različitih slo-
jeva, na bogatim simboličkim na-
slagama koje zadržavaju potreb-
nu poetsku konkretnost. Velika
je ovdje uloga svakog pojedinog
segmenta, nijanse, jedva primjet-
nog jezičkog udara. Tekst se ne
raskriva od prve, nije lakopro-
hodan, ne teži površnoj svidlj-
ivosti. Štambuk umije odgovoriti

poznatom Paundovom zahtjevu
da stih bude otkriće, da ne osta-
ne prazna verbalna građa. Jezič-
ka preciznost nije pjesnika odve-
la u suvoću, nije postala sama
sebi cilj, njegova lapidarnost os-
tvaruje se zbilja kao »krvavo slo-
vo«. Ova pjesnikova sintagma
dobro pogađa suštinu njegovog
pjeva.

U novom hrvatskom pjesniš-
tvu Štambuk je krenuo uistinu
vlastitim putem, zbiljski osvaja-
jući iskustva moderniteta, ne po-
vodeći se za efemernim tenden-
cijama, ne plaćajući dug trenutku.
Poezija je za nj instinski iskuše-
nosti jezika i insistiranje na ča-
nje, a ne puko kretanje u spolj-
sovitom efektu.

Disciplinovan odnos prema
tekstu, ipak, u jednom manjem
djelu Štambukovog rukopisa, ni-
je na potrebnom nivou, te neke
njegove pjesme ostaju tek zapi-
si, skice, impresije koje su samo
zabilježene, ali ne i iskristalisa-
ne. Bilo bi, zacijelo, bolje da su
ostale u pjesnikovoj radionici.
Ovakvo nam se Štambukova knji-
ga otkriva kao djelomice naruše-
na, bez potpunog, definitivnog
zaokruženja. No, to ne dovodi u
pitanje pjesnikovo mjesto u no-
voj hrvatskoj poeziji. Budućnost
će ga, vjerujem, samo osnažiti.

**NIKOLA STRAJNIC: »ZVJE-
ZDANI SATI«,**
Biblioteka »Revije«, Osijek
1975.

Piše: Antun Šimunić

Suvremeno je pjesništvo, jed-
nim svojim dijelom, kazivanje ne-
izrečenoga, pri čemu se jezik
sám nužno preporuča, vraćajući
se u svoje prastanje, prije nego
što je bio satjeran u obrasce i
kalupe. U pjesmotvoru jezik se
tako odriče svoje uobičajene ra-
zumljivosti li saopćavanja, jer on,
u stvari, pripočeva sám sebe u
svoj svojoj prvotnoj izvornosti i
čistoći. Sugestivnost umjesto ra-
zumljivosti, kao temeljna oznaka
takva pjesmovanja, potiče čitao-
ca da započeti stvaralački čin na-
stavi svojim vlastitim silama,
uključujući ga u su-stvaralački
odnos zajedno s pjesnikom. Ova-
kav neskroman zahtjev postavlja
čitaocu i pjesništvo Nikole Straj-
nića, predstavljeno u zbirci *Zvje-
zdani sati*.

Unutarnji znamen Strajniće-
va pjesništva uprisutnjen je naj-
bjelodanije u nenametljivim i iz-
brušenim stihovima pjesme *Ars
Poetica*:

Tišinom samo

Nagli put:

Rumeni trag

Naše krvi.

Znamen smo;

Tek: mukli krik,

Zasnivajući.

To pjesništvo, kao drhtaj ka-
snog neba, kao treptaj lista su-
hog u predvečerje, zatamljuju-
ćom tišinom svoga poja o naj-
skrivenijim tajnama čovjeka i
svijeta zbori; ono svojom suzdr-
žanom mirnoćom i razložnom
škrtošću izraza kaže više nego
zapjenjena silovitost i stihovitost
glomaznih pjesama, koje često
nisu ništa drugo doli napuhnuto
stihotvorno crijevo pokvarene
mješine. Sve je u njemu u znaku
tišine i šutnje, koje »ječitije go-
vore o manifestacijama čovjeka
i prirode od bilo kakvih zvuč-
nika. »Virijeme nam zašutjet je«,
kaže pjesnik u *Slijepom pesni-
ku*, a tu je još čitav niz sintagma
koje nagovještavaju stanje ljud-
ske egzistencije u kozmosu: *tiho
tuku sati neba, bezglasan poj,
nijemo zbori, treptaj vas tih, m-
morenje suglasnosti, tiho blista
sveta*, itd.

Unutarnja dilema čovjeka u
svijetu, prisutna u filozofiji eg-
zistencijalizma, posebice u Hei-
deggerovoj misli, izražena poj-
movima kao što su »bniga« (*Sor-
ge*), »strah« (*Furcht*), odjekuje,
prilično glasno i grčevito doživ-
ljeno, i u Strajnićevoj zbirci već
od prve stranice, koja kao motto
nosi Hölderlinove stihove: *Sor-
gen, wie diese, muss, gern oder
nicht, in der Seele/ Tragen ein
Sänger...* Besmislena situacija
ljudske jedne prepuštene sud-
bini obilježena je u pjesmi *Zeb-
nja*:

*Nerazumna
Blista nada:*

*Riječi tavnoj
Prepušteno.*

Sluteći tek:

*Besmislen poj
Noći, praznom,
Odjekuje.*

Sredstva Strajnićevo pjesnič-
kog jezika nedvosmisleno upuću-
ju na krajnju izdašnost i suzdr-
žljivost poetskog iskaza, na gram-
matički neosnovanu inverziju, na
uporabu glagolskog priloga sa-
dašnjeg bez pratnje predikata, na
izbjegavanje glagola i depersona-
lizaciju već ionako oskudne rad-
nje na rastvaranje silabičkog
dvanaesterca našeg najranijeg
stihotvorenja, a sve su to bitne
oznake jednog govorenja koje
stremi svom početku i izvornosti,
svojim »zvjezdanim satima«. Po-
tvrdu za to nalazimo i u moti-
sko-tematskom tkivu okrenutom
elementarnom mišljenju i pjeva-
nju (Heraklit, Empedoklo, Sofok-
lo).

Ako je ambicija suvremena
pjesništva svjedočiti o praiskon-
skim silama riječi, o njezinim
»atavističkim« značajkama, kad
je ona bila, prije svega, pokretač-
ka, otjelovljujuća, stvaralačka,
onda je napor Strajnićevo jezi-
ka opravdano usmjeren u tom
pravcu, čime njegovo pjesništvo
biva još većim izazovom.

»polja« — časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja, novi sad, katolička porta 5/II, telefon (021) 28-765

urednik: lazar bojančević, milan dunderški, slavko gordić, vićozoslav hronjec, dragan koković i jovan zivlak (glavni i odgovorni urednik) tehnički i likovni urednik cvetan dimovski / sekretar radmila gikić / članovi izdavačkog saveta: janoš banjai, bosiljka bojančić, cvetan dimovski, nedeljko terzić, lazar elhart, ksenija maricki gadanski, slavko mišković, julijana palfi, jordan pešić, jovan ric, milan stanić (predsednik), jovan zivlak i pero zubac / izdaje npr dnevnik, oour »redakcija dnevnik«, novi sad, bulevar 23. oktobra 31. / direktor jovan vilovac / osnivač pokrajinska konferencija saveza socijalističke omladine vojvodine / časopis finansira SIZ kulture SAP vojvodine / rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 190 / godišnja pretplata 60 dinara, za inostranstvo dvostruko / žiro račun 65700-601-11971 npr dnevnik, oour »redakcija dnevnik«, sa naznakom za »polja« / lektor zorica stojanović / štampa »prosveta« novi sad, stavana sremca 13. / na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj 413-152/73 časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga.